

ЎЖШӖ ОНЧЫКО ПОЭЗИЙ

7458

Миклай Казаков: 70 ий ожно, Моско воктене

машке ўжшӖ ойсапыртыш-влак шочыныт. «Пундашдыме вынем гай шыже йӱд... А кечыгут ыш чарне перестаркла, кандаш атакым ме чактарышна... А шоны-маш-влак вуйыштем рӱжгеныт...»

Родина. Эрык. Пиал. Тидын нерген шонкалыме годым поэтын шинча ончыкшо эртыше жапын геройжо-влак толыт: Николай Островский, комиссар Фурманов, грек калык верч вуйжым пыштыше англичан поэт Байрон... Вашке курсант-влак вачыш офицер погоним пыхыклат да, училище дене чеверласен, эн лӱдыкшӖ верыш – тул колчасе Моско воктеке – толыт. Яра минутым муын, Казаков умбакыже сера.

Йӱратыме поэзий йолташем!

*Кугу элнан пашааште
вийым налын,*

*Мый кушкын тольым,
йӱратен пиалым...*

*Тый ўжынат йомартле пагытнан
Пашаж нерген возаш*

*тулан поэмым.
Ўжметым колын, уло кумыл дене*

*Мастарлык верчын
кечын тыршенам...*

Но тынысле илышым шем тушман лугыч ышта. Тудо «шонен тошкаш элнан пеледыш-влакым». Тыгай пагытыште М.Казаков поэзийым айдеме сынаным ужеш, тудлан чоным йӱлалтыше эн шерге ойжым каласа:

*Адак тый ўжын самырык поэтым:
Пером оружий дене вашталташ.*

*Мый фронтыш тольым,
окупант тӱшкам*

*Кырен лукташ
великий мландына гыч...*

*Эре, эре кредалме тул кокла гыч
Кум енын ўмылышт*

конча мылам...

Нуно: Островский, Фурманов да Байрон – кугешныме да кӱраныме кумыл дене сӱретлалтыныт.

Чумыр шонымашым пытартыш чотраф иктешлен:

*Мыланна пример
пеш поро пашада,*

*Тунемына тенданлак
кредалаш ме.*

*Ме ужына геройствым
даже колымаште,*

*Кунам тыгерак Родина шӱда.
Лишемже манын*

*Сенгымашлык кайык,
Эше волгалтыше*

*илыш верч тыршен,
Тый ончык ўж, атакышке нантае,*

*Йӱратыме поэзий йолташем!
70 ий ожно Моско воктене*

блиндажыште шочшо почеламут икымше гана «Тул коклаште» книгашке пурталтын. М.Казаковын сар да поэзий нерген серымыжлан поэт-артиллерист Василий Рожкин Нева кундемысе окоп гыч вашмутым юватылде пуэн:

*Шӱмбел поэт йолташ-влакем,
Ушеш те налза шомакем:*

*Атака стих деч шергырак –
Сенаш, атакыш писынрак!*

*Кӱлеш стихат – элна йодеш,
Тулан атакышке ўжеш.*

*Стих ден пырля тушман ўмбак
Ме каена чылан адак...*

1943 ий деч варасе изданийлаште «Йӱратыме поэзий йолта-

шем» кандаш корнылан кӱчыкрак – тушеч Байрон нерген ужашым корандыме. Большевик ўмылымашан редактор-влак шоналтен-ныт докан: поэт-коммунист Казаков буржуазный элнын эргыжым примерлан шындышаш огыл. Такше тудын нерген пеш сайын каласыме улмаш:

*Великий Байрон!
Сымыстарыше лирым,*

*Шыма строкам куатшым
йӱратен,*

*Тый Греций калыкын
пиалже верчын*

*Чаманыдегеч пуэнат чыла.
Садлан оет волгалтыше*

*тачысе кечын
Тушман ўмбак*

нӱлталме кердыла.

Лейтенант Миклай Казаковын тиде почеламутшо сар жапысе пӱтынь марий поэзийлан программе шотан лийын. Поэт-фронтвик-влак Ш.Булат, В.Элмар, Н.Ильяков, И.Стрельни-

ков, П.Першут, М.Майн, В.Иванов, Б.Данилов, А.Канюшков да молат, Ан.Бикын манмыжла, поэзийым штык мучашеш нумалын, тушман ваштареш лӱдде каеныт, марий сылнымутым у шонымаш, у образ, у чия дене пойдареныт. Тидын шотышто руш поэт-влак нунылан пример лийыныт.

Моско воктене сусыргымо деч вара тылысе частыш логалмекше, М.Казаков 1942 ий шошым ватыжлан, Варялан, возен: «Фронтыш эше ик гана каяшак кӱлеш. Тиде ужмо моткоч шагал, особенно – творитлаш. Мый просто завидоватлем А.Сурковлан. Отеч. сар нерген мыняр сай стихым возен! Вот каена, адак кредалына, тунам чалле почеламутым шуко-шуко возаш тыршена да возена». Тунамсе вес письмаште: «Кунам фронтыш коллат? Вашке, кеч-мо гынат, вашке логалаш ыле. Товатат, завидоватлем поэт-фронтвик-влак-лан, особенно К.Симоновлан. Вот нуно чыла фронтышто лийыт, чыла ужыт... Шонымаш икте веле: вашке адак бойышко каяш».

Тений элна Моско верч кугу кредалмашлан 70 ий теммым палемда. Тынарак ий шуын тунам рӱдола воктене шочшо «Йӱратыме поэзий йолташем» почеламутлан. Нине кум шомак поэтын рушла лукмо икымше книгажын вуймутшо лийыныт, да тиде ойпото Совет элын тудо жапысе эн кугу премийже дене палемдалыныт.

Ынде ме шукертсекак тыныслыкыште илена. Но поэзий тыгай жапыштат айдемым ончыко ўжшаш, сайлан, порылан туныктышаш. Таклан огыл 28 ияш В.Колумб ик статьяжым «Ончыко вӱдӱ, поэзий» манын лӱмден. Тачысе илышыште тыгай поэзийжым кушто мушаш гын?

Гельсий ЗАЙНИЕВ.